List 51. **NOVICE** Tečaj XL.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 20. decembra 1882.

Obseg: Pregled čistega dohodka in zemljišnega davka in razmera med starim, sedanjim in prihodnjim davkom v posameznih okrajih dežele kranjske. — Naša živinoreja. (Dalje in konec.) — Občni zbor kmetijske družbe kranjske dne 15. novembra 1882. (Dalje.) — Zakaj odhaja od konj oves neprebavljen in kako to odpraviti? — Tehnično poročilo k projektu o izsuševanji ljubljanskega močvirja. (Dalje.) — Glasbena novica. — Spomini na veliko slavjansko romanje v Rim leta 1881. (Dalje.) — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Pregled

čistega dohodka in zemljišnega davka in razmera med starim, sedanjim in prihodnjim davkom v posameznih okrajih dežele kranjske.

Imé okraja	Čisti dohodek					Zemljišni davek			
	I. Po starem katastru za l. 1880	II. Po prvem sklepu centralne komisije	III. Po sklepu deželne reklamacijske komisije	IV. Po zadnjem dokončnem sklepu centr. komisije		1. Po starem katastru leta 1880 in prej	2. Po plačilu l. 1882., t. j. 22·1% od čistega dohodka v II.	3. Prihodnji davek, t. j. 22·7% od čistega dohodka v IV.	4. V prihodnje manj, ko po starem katastru k 1.
	gold.	gold.	gold.	gold.	kr.	gold.	gold.	gold.	gold.
Postojna	357.367	248.202	244.555	244.540	8	95.298	54.853	55.510	39.788
Kočevje	218.831	185.661	182.428	183.247	51	58.355	41.031	41.387	16.968
Krško	423.956	381.623	378.478	378.821	79	113.055	84.339	85.992	27.063
Kranj	422.385	318.040	305.362	308.837	77	112.636	70.287	70.106	42.530
Ljubljansko mesto .	31.121	36.578	35.693	35.692	87	8.299	8.084	8.102	197
Ljubljanska okolica .	414.949	438.984	421.284	421.201	26	110 653	97.015	95.512	15.141
Litija	256.114	200.927	198.806	199.018	53	68.297	44.405	45.177	23.120
Logatec	288.645	231.849	226.437	226.414	60	76.972	51.239	51.396	25.576
Radoljica	185.224	145.311	142.829	143.215	35	49.393	32.113	32.509	16.884
Novomesto	363.300	267.461	266.691	267.362	58	96.880	59.109	60.691	36.189
Kamnik	367.448	240.817	240.107	240.043	78	97.986	53.221	54.489	43.497
Črnomelj	209.209	173.486	167.361	167.217	14	55.789	38.340	37.958	17.831
Skupaj .	3,538.549	2,868.939	2,810.031	2,815.613	26	943.613	634.036	639.144	

Naša živinoreja.

(Dalje in konec.)

Obljubili smo svojim bralcem natanko se podučiti o nadrobnostih dunajskega živinskega trga, in s tem skleniti za zdaj razprave o tem, kako se dá spečati naša klavna živina na dunajskem živinskem trgu. — Vprašanje v tej zadevi in osobno obiskovanje dunajskega živinskega trga pokazalo nam je sledeče:

Pred vsem moramo do pičice potrditi vse tožbe o sedanjem živinskem trgu, katere smo do zdaj navedli in katere je navedla vlada v „razlogih“ svojih, katere je dodala načrtu za nov tržni red. Resnično je, da so zdaj na dunajskem živinskem trgu sami komisarji, kateri imajo vse v svojih rokah, in resnično je, da skoraj narekujejo cene prodajalcem in vsem manjim mesarjem. — Kar pa je poglavitna nevarnost za živinorejce, je to, da komisarji skrbé za to, da unanji živinorejci do zdaj iz tržnih poročil niso mogli nikdar zanesljivega zvedeti o cenah.

Na trgu se kupčije sklepajo vsakovrstne: eden kupuje na par za poprečno ceno, drugi kupuje na vago in to zopet na živo vago brez odbitka, na živo vago z odbitkom, in zopet na čisto vago klavne teže, katere se pri paru volov poskusi, ali pa celó brez poskušnje, pa po dogovoru, da se odbijejo dogovorjeni odstotki vse teže žive živine.

Po vseh teh načinih se kupuje in prodaja, tržna poročila pa imajo samo neko popolnem nezanesljivo sestavljeno ceno, iz katere nihče ne more računati prave cene.

Kupčevanje ravná se, se ve da prav merodajno po množini živine prignane na trg.

Malo živine boljša v vsakem oziru stališče prodajalčevo: ponuja se mu viša cena za par poprek, ponuja se mu boljša cena na vago, odbitki od skupne teže so manjši, tako da živinorejec bolje shaja na vse strani.

Prejpretekli ponedeljek 11. decembra prignalo se je na trg 3100 govedine do malega samo volov. Med temi bilo je veči del šibkih, na pol opitanih ogerskih sivcev, med drugimi videti je bila tudi večina srednje opitana, in ako bi se štelo med sto 2 do 3 popolnem izpitanih, bilo bi to prej preveč kakor premalo. Blizo toliko, kakor popolno izpitanih, videti pa je bilo tudi popolno nepitanih od voza ali sicer od slabe krme pripeljanih, prav zanikrnih živinčet. Morebiti dva para bilo je izmolženih krav, in okoli 15 parov zeló lepih bikov vsakovrstnih plemen, med njimi tudi hud in težko oklenjen bivol.

Pri obilnem številu — navadno potrebuje Dunaj po 25—2800 glav na teden — šle so cene nazaj in prodajalci so slabo opravili. Videti je bilo na trgu gospodarjev kmetov, večidel in posebno velike čede pa imeli so v rokah služabniki grajščin in fabrik, in judje stali so pri živini, katera se je prodajala, katera je bila kupljena, mešetar je tudi večidel jud, poleg teh je mesarskih hlapcev, da sprejemajo kupljeno blago, in zeló redko vidi se tu in tam lepo rejen, dobrosrčen dunajski mesar, ki si tudi sam pogleda blago in pozveda cene.

Odbitkov, s katerimi se ima na živinskem trgu računati še poleg cene, znašajo po 30 do 42 odstotkov, in ako pri vsem tem še dosti blaga pride na trg, kar je zimski čas prav navadno, skrči se pri vsem drugem cena tako občutljivo za prodajalca, da moramo domačim živinorejcem previdnost priporočati, dokler se vladi ne posreči, vpeljati na trgu nov, po vsem pravičen red, in vpeljati, kar zdaj čisto pogrešamo, uradna in zanesljiva poročila o kupčiji in cenah.

Stroški na trgu samem niso pomenljivi, kolikor se mi je povedalo, plača se stalnine na trgu po 10 krajc. od glave. Piče na trgu tako ne dobi nobeno živinče, sicer pa se cena za pičo in stalnina v hlevih ravná po dobroti piče in dogovoru, in morebiti ni ravno zmiraj prenapeto, gotovo pa vsakemu gospodarju preveč, ako je prisiljen zarad slabe cene z večim številom živine čakati druzega ponedeljka in med tem zgubljati čas in denar v nadi prav negotove boljše prodaje.

Trg za govedino je pri St. Marks-u konec predmestja Landstrasse, kamor se z vsakega konca mesta pripeljati zamore na vozéh „Tramvaj“ (konjske železnice) za 12 kr., gré se memo velikanske klavnice in trg za govedino je velika samo od ene strani obzidana velikanska lopa s streho na železnih stebrih visocih od 4 do 12 sežnjev, spodaj razpeljane po malem kamnitem tlaku položenem po vsem prostoru, širja in ožja pota in v večih in manjih ograjah iz zadosti močnega železa postavljena je živina po plemenih in tako, da si jo kupec od spred in zad lahko ogleda in preišče.

Poleg trga je blizo taka le bolj zaprta tudi velikanska prodajalnica za zaklana teleta, ovce in goveje meso, katerega se privaža mnogo iz Galicije iz judovskih klavnic, ker „košer“ je judom samo sprednji konec govedine.

Občni zbor kmetijske družbe kranjske

dne 15. novembra 1882.

(Dalje.)

Za gosp. K. Lukmanom pride do besede gosp. E. Kramer, kateri se je prej uže oglasil pri glavnem odboru, da hoče govoriti o tem, „kako bi se dalo bolj oživiti delovanje podružnic kmetijske družbe“.

Govornik pričenja s tem, da je družba kmetijska sama, spoznavši imenitnost podružnic, dne 8. maja leta 1867. v tem smislu spremenila družbena pravila; pa glavni odbor družbe izdal je v izvršitev one spremembe pravil leta 1868. oglas, v katerem se podružnicam razjasnuje važni delokrog ter se vabijo k sodelovanju; pa to je bilo tudi vse, kar je storil glavni odbor. Minulo je 14 let, in ako se izvzamejo tri ali štiri podružnice, sme se trditi, da vse spé, nimajo inicijative, nekatere podružnice, na pr. Kočevje, Tržič štejejo komaj po 3—4 ude in mnoge niso imele ne enega občnega zbora. — Kaj je vzrok temu, da podružnice spé? Na kratko rečeno, je vzrok ta, da družba udu svojemu ne dá ničesar, in ker nimajo nikakoršne inicijative. Glavni odbor ne zmeni se za svoje ude, razun toliko, da od njih zahteva letne doneske.

Zato pa šteje družba prav malo udov, ko jih ima štajarska družba nad 4000, koroška 2451, ne govoriti o češki, kjer jih je primeroma še veliko več.

Ako hočemo pri nas podružnice probuditi, dati moramo udom kaj v roke. „Naznanila“, kakor jih izdaja družba, so nepotrebna in brez koristi, ker v njih nahaja se nezanimivo popisovanje opravil glavnega odbora, in bralci izvedó še le čez leto, kaj se je zgodilo s sklepi poprejšnjega občnega zbora. Ljudi je treba podučevati in to se doseže, ako kmetijska družba sama izdaja svoj list, v katerem se priobčujejo vse družbene zadeve, tržne cene, somnji in podlistek. Enake svoje liste ima koroška, goriška in štajarska družba, zadnje imenovana prilaga ga „Slov. Gosp.“, in za to plačuje na leto po 600 gold. in zgoraj bilo je povedano, koliko udov štejejo imenovane družbe. Ako bi naša družba izdajala svoj list, gotovo ji pristopi 2000 udov, in ako plača vsak ud po 2 gold. na leto, izdaja se lahko list, ker poleg tega prihranilo bi se pri „Naznanilih“ 500 gold., pri drugih stroških 600 gold., in gotovo bi tudi vlada,

ki je leta 1878. goriški družbi dala enake podpore 600 gold., dala podpore kakih 300 gold. List izhajal bi na 14 dni in vredovanje bila bi najmanja skrb, ker sodelovalcev je dosti.

Inicijative pričakujejo podružnice od glavnega odbora, pa delovanje tega je pri kraji z iztirjavanjem letnih doneskov. Vsaka podružnica morala bi imeti vsaj po enkrat na leto svoj občni zbor; pri tej priliki podučeval bi potovalni učitelj in iz dohodkov po družnice nakupilo bi se semena in poljedelskega orodja in strojev. — Enako bi se dalo pri teh prilikah delati za povzdigo živinoreje s tem, da se priporočajo dobra plemena, da se delijo premije za posebno lepo živino itd. Tudi je on pričakoval, da se bodo predavanja, katera ima po deželi, po željah poslušalcev in tudi kmetovalcev druzih krajev priobčevala, kar bi se moglo tudi zgoditi, ako družba izdaja lastni list, za katerega so se izrekle podružnice Cirknica, Bohinjska Bistrica, Jesenice, Vipava in Metlika. — Po vsem tem je jasno, da lahko odpadejo „Naznanila“ in da je potrebna izdaja lastnega lista.

Potem nasvetuje govornik:

„Naj c. kr. družba kmetijska izdaja kmetijski list, ki bo njen organ, ter ga daje udom brezplačno ali samo proti povračilu poštnine.“

Na dalje nasvetuje gledé družbenih diplom, da naj se dajo samo onim udom, ki jih zahtevajo; razun tega pa še nasvetuje in vmes zopet vtemeljuje dalje vrsto nasvetov, ki se tičejo podružnic; toda vsi daljni predlogi bili so deloma prepledeni z utemeljevanjem samim, deloma pa tako nedoločni, da bi bilo nemogoče o njih sklepati, ako bi jih govornik sam ne bil popustil kakor je tudi svoj prvi predlog kolikor toliko premenjaval med daljnim razgovarjanjem.

Na vprašanje predsednikovo, ali želi še kdo besede, oglasi se najprvo ud glavnega odbora g Murnik ter pravi: „Nasveti podružnic, kateri deloma zadevajo tudi izdajo lastnega kmetijskega lista po družbi, došli so precéj pozno in nekateri še le pred malo urami, glavni odbor tedaj ni bil v stanu se posvetovati o tem predlogu gosp. Kramerja, ker odboru ni naznanil prav nobenega predloga. Govornik zato misli, da bo prav sprejeti sledeči predlog, katerega pa stavi samo le v lastnem in ne v odborovem imenu: „Glavnemu odboru se nalaga, da skrbno prevdarja, kako bi se najbolje vstreglo željam podružnic: Jesenice, Cerknica, Bohinjska Bistrica, Vipava in Metlika gledé izdavanja lastnega slovenskega lista. Ako bi glavnemu odboru ne bilo mogoče vstreči izrečenim željam, pa se mu nalaga, prihodnjemu občnemu zboru o tem poročati.“ — Nadalje govornik omenja, da mu ni znano, od kod so številke, katere je navajal gosp. Kramer za izdavanje lastnega lista, tudi pravi, da dvomi, da bi po izdavanji lastnega lista postala „Naznanila“ nepotrebna, ker mora vendar vsak odbor, kateremu je po katerikoli družbi nalog zastopati jo, poročati o svojem delovanji. Ako bi se tedaj tudi oblika „Naznanil“ v čem spremenila, bodo vendar-le zmiraj ostala potrebna, to tem bolj, ker tudi pri izdaji lastnega lista nastane vprašanje, ali se ima tistim družbenikom, kateri samo nemško razumijo, tudi kaj naznaniti o družbenem delovanji ali nič? Ako se ima tistih 500 gold., katere stanejo sedanja „Naznanila“, obrniti za izdajo novega lista, bi bilo to morebiti prav računano; nerazumljivo pa je, da bi se pribranil še drugi denar, o katerem je gosp. Kramer tudi govoril. — Ako se sredstva po druzih potih — izrekoma po vladini podpori — dobé, bo to vsacega veselilo; toda ravno to vprašanje je gotovo vsaj danes še premalo razjasneno in vtemeljeno, da bi občni zbor danes o njem sklepal.“

Gosp. Kramer izreče se zoper Murnikov predlog, češ, da zadeva izdaje lastnega kmetijskega lista je nujno potrebna in ni treba, da bi se še eno leto o nji posvetovalo.

Za njim govori gosp. R. Dolenc in se obrača najprej zoper govornika g. Murnika rekoč, da glavni odbor vselej, kedar se gre za to, vstreči željam družbenih udov, išče izgovorov vsake vrste, da jih odbije; zdaj bi se po tem načinu izdaja lastnega lista odložila za celo leto, ako ne več, zato ker so predlogi podružnic glavnemu odboru došli morebiti za eno minuto ali eno uro kasneje, kakor ukazujejo pravila; tako godí se zmiraj, kedar bi imel glavni odbor spolniti želje družbenikov v korist kmetijstva. Po nasvetu gospoda Kramerja prenesti se ima delovanje družbe od zelene mize na zeleno polje, in le po tej poti je mogoče kaj storiti za kmetijstvo. Gosp. Kramerju skazati moramo zaupanje in zato sprejeti njegove predloge. Lasten list je družbi potreben in čas je, da občni zbor brez ozira na formalne pomislike vendar enkrat vstreže željam, katere naši kmetovalci uže leta in leta ponavljajo.

Gosp. Borštnik omenja, da bo slovenski kmetijski list gotovo zeló priljubljen, in zagotovlja, da bi njegovih znancev nekateri družbi pristopili.

Gosp. Murnik odgovarja, da on ni govoril zoper list, misli pa, da se mora računati s tem, kar je, in zato je treba, da se oni predlog prevdarja in preiskuje po glavnem odboru. Gosp. Kramer še ni povedal, ali bo on vredoval časnik, ali kdo se ima za to odločiti. Sploh se po misli njegovi Kramerjev predlog ne more drugače izvršiti, kakor po poti, katero je pokazal on (Murnik) v predlogu svojem.

(Konec prihodnjič.)

Gospodarske izkušnje.

Zakaj odhaja od konj oves neprebavljen in kako to odpraviti?

Poleg sena in rezanice je konjem najbolj navadna piča oves. Ta se jim daje ali sam ali mešan z rezanico. Znano je pa, da se med konjskim gnojem pogosto nahaja prav cel neprebavljen oves.

Taka piča je zavržena, ker namena svojega: živini dati redilnih moči, ni dosegla in med gnojem popušča zrnje in s tem vabi največkrat kmetijstvu škodljive živali, katere gnoj razkopavajo.

Vzroki, da po konjih zavžiti oves odhaja neprebavljen od njih, so, ako je konj sicer zdrav, ali v tem, da se konju sploh ovsa daje preobilo, da ima primeroma premalo druge krme, ali pa, da ima slabe zobe.

O konjskih boleznih, katere provzročijo slabo prebavanje, nimamo namena pri tej priliki govoriti, ker bi bila to preobširna naloga; omenjamo samo sploh, da je pri konjih, kakor pri vsaki živali sploh, na to gledati, da odhaja od nje blato redno; in to doseči priporoča se, konjem večkrat dajati po nekoliko grenke soli.

Ako je vzrok slabega prebavanja v tem, da dobiva konj preveč ovsa in premalo druge krme, je pomoč celó lahka v tem, da se ovsu primeša več rezanice in sploh daje več sena.

Ako pa ima konj zobe slabe, treba je oves na debelo zmleti.

S takim ravnanjem ohrani si gospodar konje zdrave in krepke in razun tega se varuje škode, ker ne zametava dobre piče, ki mu lahko dobro zaleže pri piči v drugem gospodarstvu.

---

*

Tehnično poročilo

k projektu o izsuševanji ljubljanskega močvirja.

To poročilo je glavnemu odboru za obdelovanje močvirja predložil Ivan pl. Podhagsky, uradno pooblaščen civilen inženir.

VIII. Gradaščica.

(Dalje.)

Vkljub tem splošno neprijaznim razmeram so na nekaterih primeroma ugodnih krajih projektirani zapori čez doline, in sicer:

I. Zapor doline Črnega potoka,

ki se izliva pod Hrastenicami v Gradaščico. — Situacija in počezni profil doline sta pridjana projektu.

Tu predlagam, da bi se naredil čez dolino 6 metrov visok zapor, ki bi se ob svojem času lahko povikšal na 10 metrov.

Stroški tega zapora bi znašali 10.000 gold., kakor se razvidi iz počeznih profilov, bi zapor lahko ustavil 7437 kub. metrov prodovja in tedaj bi veljal kubični meter nasipnine 1 gold. 34 kr.

II. Zapor doline potoka sv. Katarine.

Ta zapor naj bi imel 7 metrov višine in ob svojem času naj bi se lahko zvikšal na 12 metrov.

Ker znašajo stroški 12.000 gold., zadržano gradivo pa meri samo 2833 kub. metrov, veljal bi tukaj kubični meter 4 gold. 23 kr.

III. Zapor doline Male Božne.

Najbolj vgoden kraj za zapor je nad „Novim mlinom"; pri prvem zidanji naj se naredi 6·30 metra visok, v bodočnosti pa naj se za 4 metre zvikša.

Stroški znašajo 10.600 gold., nasipnina, ki jo bode zapor ustavljal, pa 29.500 kub. metrov; tedaj bi stal kubični meter 35 kr.

IV. Zapor doline Velike Božne.

Ta zapor je predlagan v skalnati soteski nad „Novim mlinom", in sicer v višini 7 metrov. — Pozneje se ne bode mogel zvikšati, ker bi voda zastajala in zgorej ležečemu mlinu škodovala.

Drugi kraj, kjer bi se slučajno tudi dala narediti naprava za ustavljanje prodovja, leži ravno nad izlivom Sagove v Veliko Božno v občini Zalog. Vendar je tukaj dolina preširoka in zato manj zmožna za tak jez; kajti ako bi bil jez 6 metrov visok, bi znašala dolgost uže 51 metrov.

Ker je za Veliko Božno uže tako predlagan jez štev. IV, bi za sedaj ne bilo treba druge take stavbe.

Tudi v dolini Male vode ni primernega kraja, kjer bi se dolina zajezila; zato bi se moralo tu skrbeti samo za poprej omenjeno pogozdovanje in za zavarovanje dna posameznih strug.

Konečno moram še omeniti, da bi se tam nič več plaviti ne moglo, kjer bodo zidani zapori; zato bi se vsaj na nekaterih krajih drugače moralo skrbeti za prevaževanje žagovcev. Se ve, da bi to lastnikom mnogoterih žag veliko škodovalo.

O drugi daljini, to je, o daljini po odprti dolini od Polhovega Gradca naprej do meje močvirja v občini Dobrova, velja skoraj ravno to, kar sem rekel o reguliranji Švice od Vrzdenca dalje.

Tudi tukaj je struga potoka napolnjena s prodovjem vsled napačnih, morebiti uže stoletja stoječih vodnih stavb, tako da uže srednje visoka voda iz struge izstopi. Da se temu pomaga, treba je najprej narediti pri vsaki vodni stavbi temeljne zatvornice, potem strugi dno poglobočiti in bregovje s potrebnimi deli zavarovati.

Druga daljina meri od združenja Male vode z Božno pod Polhovim Gradcem, od koder naprej se potok imenuje Gradaščica, do meje močvirja vsega skupaj 12.266 metrov. Za to daljino bi se moralo ustanoviti med udeleženci posebno društvo, katero bi dežela in država podpirali.

V tej daljini ležeči zadnji mlin „Pri peklu", ki je popisan v zapisniku štev. 32, stran 1, ima sicer 20.05 metra dolg jez in zraven prizidane zatvornice z 2 zaporoma po 1·5 metra širokima; a oba objekta sta v tako slabem stanu, da se na pr. zatvornice še vzdigniti ne morejo, ko pride povodenj. — Vsled tega je vsa struga polna prodovja in pri najmanjšem naraščaji stopi voda čez bregove in poplavi vsa zemljišča v dolini in cesto na Polhov Gradec.

Pri tacih razmerah naj bi se porabil §. 6 deželnega zakona od 15. maja 1872.

Potem bode treba počakati, bodo li dosedanji vodotoči zamogli najvišo vodo toliko znižati, da ne bodo škodovali sosednji zemlji; ko bi se to vendar še zgodilo, morale bi se vodni stavbi nove temeljne zatvornice prizidati, sklicevaje se na §. 7 omenjenega zakona.

Kar se slednjič tiče tretje, na močvirji ležeče daljine Gradaščice, moramo jo po naravi njenega teka razdeliti v dve bistveno različni daljini, in sicer:

a) v pravo Gradaščico, to je, od hektom. 5 + 20 do izliva Malega Grabna, oziroma do zatvornice pri hektom. 38 + 90, in

b) v Gradaščico kot mlinski potok, to je, od omenjene vstopne zatvornice do izliva njegovega v ljubljanskem mestu.

Sedanje zaznamnjevanje rado zmoti, in sicer zato, ker je tako imenovani Mali graben v istini prava Gradaščica, potok pa, kateremu pravimo sedaj Gradaščica, je le stavbeni kanal, ki se odloči od Gradaščice. Ko bi se ta imena popravila, bi bilo v istini razmeram primerno in dobro.

Pri prvi daljini, ki meri 3370 metrov, vidimo, da se najviša voda razlije posebno rada čez svet, ki leži v obližji Bokalškega mlina.

Situacija tega mlina in dotičnih vodotočev se nahaja v zapisniku št. 32, str. 17.

Nevarnost povodnji se tu zopet zamore odstraniti le tedaj, ako se s pomočjo temeljnih zatvornic površje najviše vode zniža. Za to predlagam, da bi se s porabo §. 7 zakona o vodnem pravu prizidale dosedanjemu vodotoču nove zatvornice, ki bi imele prag na kvoti 298 in 4 zapore, katerih svitloba bi znašala 1·30 metra; zraven pa nov vodotoč s 5·80 metra širokim dnom.

Drugi kos potoka, tedaj pravi mlinski potok, meri od zatvornice do Ljubljanice 7385 metrov.

(Dalje prihodnjič.)

Glasbena novica.

„Glasbena Matica" tekom meseca decembra razpošilja svojim članom muzikalije za l. 1882. Ker mnogo društvenikov letnega doneska še ni uplačalo, zato prosi odbor, ki ves društveni posel opravlja brezplačno, z ozirom na §. 6. društvenih pravil, da bi p. n. člani blagovolili kmalu doposlati letnino. Muzikalije se bodo poslale samo onim članom, ki so svoj prinos uže vložili. Redno vplačevanje naj bode častitim članom posebno priporočeno, ker se z dopisovanjem in opominjevanjem mnogo drazega časa potrati in društvu nepotrebnih stroškov nareja. — Zaradi neljubih zaprek se bodo namestu nekaterih muzikalij, ki so bile napovedane v va-

bilih na občni zbor, vsem članom razposlanih meseca aprila t. l., razposlale naslednje: 1. F. S. Vilhar — „Mornar“, samospev za niži glas in klavir; besede Fr. Preširnove. Delo je poklonjeno vladiki Strossmajerju. — 2. F. S. Vilhar — „V tihem mraku“, fantazija za glasovir. 3. A. Foerster — Kitica narodnih napevov. X. zvezek z 11 pesnimi v partituri; prvih pet napevov je za mešan zbor šesteroglasno priredjenih. Pesni so: a) Zvonikarjeva, b) Veselja dom, c) Pastirska, d) Bleško jezero, e) Triglav, f) Vse mine, g) Hej Slovani, h) Planinar, i) Svarjenje, k) Pod oknom (za bariton), l) Popotnik. 4. Anton Nedvěd „Vojaci na poti“, možki zbor. XI. zvezek, partitura; besede Simon Gregorčičeve. Dohodki od nečlanom prodanih iztisov pridejo na željo skladateljevo v prid „Narodnemu domu“. Cena partituri in 4 glasovom je 60 kr., posamičnim glasom po 5 kr. 5. Anton Nedvěd — „Štirje moški zbori“, poklonjeni čitalničnemu moškemu zboru. XII. zvezek, partitura. Pesmi so: a) Zvezna, b) V ljubem si ostala kraji, c) Pod oknom, d) Slovó. 6. „Lavorika“ III. Zbirka slovenskih napevov za 4 moške glasove. V tej zbirki so vsi napevi, ki se nahajajo v X., XI. in XII. prej omenjenem partiturnem zvezku, samo da so tu napevi za vsak glas posebej. Prijatelje petja, narodna društva in čitalnice vabi k pristopu

Glasbene Matice odbor.

Spomini
na veliko slavjansko romanje v Rim leta 1881.

Spisuje Jos. Levičnik.

(Dalje.)

Akoravno je bilo uže precéj pozno na času, obiskati smo želeli vendar še eno svetišče, ker smo mu bili ravno blizo, in to je bila bazilika „Sv. Križa v Jeruzalemu“ (S Croce in Gerusalemme). Lateranska bazilika stoji na skrajni jugo izhodni strani rimskega mesta. Pred njo razširja se proti izhodu velika, polagoma navzdol odsahjoča se raván, opasana ob desni s trdnjavskim črno-rujavim obzidjem, skoz katero peljejo kmalu od bazilike dol lateranska vrata (Porta S. Giovani). Svet le-tod je peščen, nerodoviten, spominjajoč zeló na ogerske pustinje. Konec te raváni stojí v tihi osamljenosti bazilika sv. Križa Jeruzalemskega, kateri je prizidan samostan redovnikov Cistercijenzov. Tu imel je njega dni mladi rimski cesar in trinog Heliogabal svoje vrte. Cesar Konštantin pozidal je na tem mestu na prošnjo svoje pobožne matere sv. Helene krščansko cerkev, da bi se v njej hranil in častil oni kos sv. križa, katerega mu je bila ona podarila. Od prvotne cerkve stojijo zdaj le še zunanji zidovi; znotranjo svetišče bilo je večkrat, zadnjič za časa papeža Benedikta XIV. predelano. Delijo ga stari kamniti stebri v tri ladije. V velikem altarji shranjeni ste trupli sv. Cezarija in sv. Anastazija. Pod svetiščem je podzemeljska rakev (kripta), kamor pelje dvoje stopnic. Znamenita je ta rakev zlasti zato, ker so njena tla iz prsti Kalavarske gore poleg Jeruzalema. Sv. Helena je dala nakopati te prsti na onem mestu, kjer je bil zakopan najden Kristusov križ, ter prepeljati jo v to svetišče.

Zarad pomanjkanja časa nismo mogli obiskati kripte, ampak ogledali v naglici baziliko, ki je po oboku ozališana s prelepimi slikami, katere kažejo v podobah zgodbo najdenja in povikšanja sv. Križa. Potem pa smo se podali v zakristijo in prosili ondi nazočega gosp. redovnika, naj bi nas blagovolil peljati v kapelo, kjer se hranijo ostanki sv. Križa in druge sloveče svetinje. Česar smo se prepričati priliko imeli pri vseh gg. rimskih redovnikih, s katerimi smo prišli v kako dotiko, da so namreč nenavadno priljudni in postrežljivi, našli smo tudi tu. Prav rade volje vodil nas je po več hodiščih, ter pripeljal nas v nadstropji v skrbno zaklenjeno kapelo z mičnim altarjem. Tu je prižgal najprej sveče, potem pa jel nam razkazovati svetinje.

Trije kosi sv. Križa vdelani so v veči križ, ki stoji na altarji. Lahko so natančno videti. Koj nad altarno mizo je vdelan skoraj za seženj dolgi kos križa spokorjenega razbojnika (sv. Dizmasa). Eden izmed žebljev, s katerimi je bil Izveličar pribit na križ, hrani se v zlati posodici tako, da se lahko poljubi in celó potiplje. Človeka sprehajajo nepopisljiva čutila, ko ogleduje to znamenito svetinjo. Tudi velik del napisne table, katero je bil dal Pilat obesiti na Kristusov križ, pokazal se nam je. Le beseda „Nazarenus“ (Nazarejec) in prvi dve črki besede „Rex“ (kralj) poznate se še razločno; zapisani ste v latinskem in grškem jeziku in sicer od desne proti levi. Najden je bil ta napis (vrezan v cedrovi les) v 15. stoletji ob neki popravi bazilike shranjen vrh njene fasade (slavoloka). Pokazal se nam je dalje prst sv. apostola Tomaža, s katerim je bil posegel Kristusu v desno stran. Shranjenih je dalje tu še nekaj trnov iz Kristusove krone, mali del betlehemskih jaslic, kos stebra, pri katerem je bil Kristus bičan, in še več druzih svetinj. Počastili smo vse te znamenitosti, kolikor se je zamoglo, dostojno, ob enem pa priporočevali sebe in svoje drage milosti Najvišega.

Ko smo prišli nazaj v zakristijo, kupili smo si ondi v spomin železni žebelj, ki je natančno ponarejen po onem pravem, s katerim je bil Kristus pribit na križ, kar spričuje tudi tiskano pismo (avtentika), katero se nam je z žebljem vred podalo. Prejeli smo v dar tudi ponatis napisa Pilatovega, ki ga je bil pripeti dal na Kristusov križ. Prav zadovoljnega srca zapustili smo tudi to svetišče in globoko si vtisnili v spomin vse, kar smo ondi videli in počastiti priliko imeli.

Uže se je bližal večer (četrti našega bivanja v „večnem mestu“), ko smo dospeli na svoje prenočišče. Tu čakala me je velika in zeló mikavna skušnjava. Gosp. stotnik Zitterer me je uže prejšnji dan vabil, da bi šli čez nedeljo (3. dan julija) v Napolj, na ognjemetno goro Vezuv in v Pompeji. Zadnji čas bil je zdaj, odriniti proti železnici, in našel sem več gg. tovarišev za odhod uže pripravljenih. Toda meni je več okoliščin odsvetovalo ta izlet. Voziti se je kazalo vso noč. Kako slabi in nerodni so italijanski železnični vozovi 3. reda, sem popisal uže na drugem kraji. Da bi tedaj dospeli v Napolj naslednje jutro vsi vtrudeni in nenaspani, kazalo se je kot gotovo. V enem dnevu pa ogledati znamenitosti napoljske, iti na Vezuv, obiskati zraven še Pompeji, zvečer pa odriniti zopet od tam in voziti se ponoči zopet nazaj v Rim, tedaj uže drugo noč brez počitka: to razvidi vsakdo, da kratkomalo ni bilo priporočljivo. Ob potu od Rima do Napolja in zopet nazaj videti je vrh tega veliko znamenitega; in če bi tudi druzega ne bilo, saj uže doljno talijanske pokrajine kažejo popotniku dovolj mnogovrstnega in občudovanja vrednega. Vse to pa nam je imela prikrivati dol in nazaj gredé temna noč, ker mesec še do polnoči ni svetel. Za zavest tedaj, da videl sem površno Napolj in Vezuv, plačati bi bil moral najprej precéj veliko novcev in žrtvovati počitek dveh noči; kar pa je bilo še največ: zamudil bi bil prvi dan sloveče tridnevnice, katero smo imeli po določilu sv. Očeta Leona XIII. obhajati slovanski romarji 3., 4. in 5. dan julija v častitljivi stari baziliki sv. Klemena.

Vse to tu na kratko povedano svetovalo mi je, naj ostanem v Rimu, kar sem tudi storil. *)

(Dalje prihodnjič.)

Naši dopisi.

Z Dunaja 18. dec. — Obrtnijska postava in česka ljudska šola na Dunaji bila sta tudi pretekli teden predmeta, okrog katerih se je vrtilo bolj ali manj ostro razgovarjanje političnih krogov. Državni zbor zboruje uže od 5. dne t. m. dan za dnevom in razun malih predlogov, kakor: postava o pobiranji davka do konca meseca marca prihodnjega leta, in postava o številu rekrutov, katero se dovoli tudi za prihodnje leto, obravnavala se je dan za dnevom in pretekli petek in soboto tudi v večernih sejah, izjemoma pa tudi v nedeljo zmiraj le obrtnijska postava. — Glasovanje pri §. 24. pokazalo je, da je dobra četrtina poslancev med levičarji, ki niso samo osobni nasprotniki postave in vsega, kar se hoče storiti malim obrtnikom na korist, ampak da so volilcem svojim in obrtnijskemu stanu nasproti brezozirni, glasovati zoper eno glavnih načel postave, katera v §. 24 določuje, da mora tisti, ki hoče začeti rokodelstvo na svojo roko, skazati, da se ga je tudi popolnem izučil.

Sploh je bilo prizadevanje skrivnih ali očitnih nasprotnikov postave obrnjeno na to, pri vsaki priliki s spremembami in dostavki spodkopati ali vničiti to, kar se načeloma hoče določiti obrtnikom na korist. — Zato je gomolelo nasvetov in popravkov skoraj pri vsakem paragrafu. — Mačeka, Süss, Sax in celo vrsto takih segalo je v razgovor, da so desnici očitali, da hoče brez ozira naše tako tehtne ugovore levičarjev postavo sprejeti nespremenjeno; ako se je pa vendar sprejela sprememba, očitalo se je ravno tako strastno iz istih ust, da je obrtnijski odbor izdelal načrt postave površno, da se ni zadosti podučil in posvetoval — na kratko, da je delo njegovo za nič. — Tako je imela levica očitanja na koše pripravljenega za vse slučaje. — Temu moramo dostaviti še to opazko: Desnica segla je v debato samo pri važnih točkah in kedar je bilo treba, zato pa so se oglasili nasprotniki postave pri več prilikah za predlog ali zoper, kakor jim je kazalo. Za predlog vpisani spustili so včasih začetkom govora nekatere „zagovoru“ podobne besede, potem pa so začeli govoriti proti predlogu, proti postavi sploh, proti vsemu, kar se je od desnice govorilo za postavo in konečno zoper desnico zbora sploh. Tako odlikoval se je nek plemenit štajarski poslanec, ki je začetkom govoril nekaj rečnega, potem očital desnici, da k obrtnijski postavi pridava politiko, konečno pa je začel sam prav strastno govoriti o nevarnosti za nemštvo in o vsem drugem, samo o obrtnijstvu ne. — Poročevalec grof Belkredi, ki je pri visoki svoji starosti prevzel to važno in težavno poročilo, pa vsem težavnim nepadom nasproti nikdar ni zgubil hladnokrvnosti, odgovarjal je zmiraj mirno in rečno, redno samo tiho preziraje vse osebno besedovanje; tako na pr. Herbst na prazne njegove čenče ni dobil ne besedice odgovora.

Iz državnega zbora omenjam še, da je vlada predložila postavo o pomoči za Tirolce in Korošce po povodnji poškodovane. — Nabrgoj podal je interpelacijo zarad brambe našega morskega ribštva v jadranskem morji, kjer nam predrzno v škodo hodijo laški ribči. — Schönerer in Fürnkranz pa vložila sta predlog, naj vlada razpusti državni zbor; pa ta predlog sta le sama podpirala.

Česka ljudska šola za predmestje „Favoriten“ še zmiraj „vznemirja“ nemški Dunaj. Ministerstvo zavrglo je namreč vse zoper njen izrek vložene pritožbe, ter naročilo deželnemu šolskemu svetu izvršitev; to je speklo tako Weitlofa in njegove somišljence v deželnem šolskem svetu, da so izstopili iz njega in se poslovili s solznimi očmi rekoč, da ne morejo sodelovati pri slaviziranji nemškega Dunaja, kateremu so obljubili zvestobo. — Tudi krajni šolski svet v „Favoritih“ posnema ta izgled, in pričakovati nam je v kratkem, da se iz onega predmestja izseli vse, kar „nemško“ misli, čuti in diha, in doseči zna konečno ona garda smešnih „nemških“ vitezev, kar jim bo najmanj po volji, da dobijo čisto česko dunajsko predmestje ob južnem kolodvoru. — Čehom se mora pač smešno zdeti tako postopanje, ki živo priča, kako velik — akoravno nepotreben — je strah nekaterih „pogumnih“ Nemcev pred zasramovanimi Čehi.

Nemški deloma oficijozni časniki, med temi „Fremdenblatt“, začeli so pri tej priliki hvaliti velike zasluge izstopivših šolskih svetnikov, trditi nepotrebnost češke šole in naglašati potrebo „nemškega državnega jezika“, na kar jim „Politika“ prav odločno in temeljito odgovarja.

Iz Gorice 10. dec. (Izv. dop.) V ponedeljek, 4. dne t. m., ko se je začel 14dnevni, največi somenj goriški, somenj sv. Andreja, je prvikrat letos metlo v Gorici. Sneg pa se je zarad toplega vremena takoj, še celó po naših gorah stopil. Ljudi je bilo pa malo na trgu tudi pozneje med tednom; kupci se močno pritožujejo, da so malo blaga razpečali. — Naši mestni očetje so začeli vendar nekaj odščipavati pri izdajilih, in menili so, da letos vsaj ne bo primanjkljeja za najpotrebniše stroške. Pa, kakor da bi prokletstvo prežalo nad njimi, se je bil finančni oddelek preračunil za par tisočakov, in hudobni duh jim je kar naenkrat pokazal rogé z deficitom imenovanega zneska. Vsled tega še hitreje ostanejo pri sklepu, da bodo vsaj letos namesto 5 samo tri otročje vrte vzdrževali. Oni dopisniki tržaških italijanskih dopisnikov, ki delajo za poitalijančevanje slovenskih otrok, se ve da se hudujejo nad tako varčnostjo, in zato vidimo, da na pr. v „Cittadino“ skoro vsak dan jadikujejo nad pretečo zgubo dveh Froebelnovih vrtov. Slovenci goriškega mesta pa se ravno v tem slučaji potrjujejo v prepričanji, da laški otročji vrti so ona črviva gnjezda, ki slovensko drevo zares pri korenini spodjedajo in vničujejo. Otroke nam s potujčevanjem odjemljejo in v renegate spreminjajo. Odrasli pa se nam tujijo po poti nizkega službovanja in po naravnih zakonih laških narečij, ki vsled vsakovrstnega mehčanja in enoličnega oblikovja slovenskemu težaku materinščino podjarmljajo. „Cittadinov“ dopisnik iz Gradiške je po takem v resnici prav trdil, da laščina se širi in jemlje Slovencem na Goriškem čim dalje več zemlje. V tem pogledu, če ne bomo tudi mi stavljali zajez in jezov pri korenini, nam bodo vse druge osnove in priprave malo pomagale. Otročji vrti na domači podstavi so toraj v Gorici velika in nujna potreba. Ako pa jih bo treba z lastnim žepom snovati in vzdrževati, je enako silno potreba, da v širših krogih nižega ljudstva obujamo potrebno narodno zavest. V tem pomenu smo vsaj nekoliko srečni, ker letos razširjeno bralno in podporno društvo v Gorici ima podlogo za to, da se ljudstvo shaja, spoznava in oveda.

*) V zadjem listu „Novic“ vrinil se je pri „Spominih iz Rima“ na str. 397. v 9. vrstici od spodaj gor motljiv tiskarni pogrešek. Bere naj se: „ogledali smo ondi še v njenem desnem kotu belo-marmeljnasti kip rajnega sv. Očeta Pija IX. v klečečem položaji; na nasprotni levi strani pa kip Izveličarja k stebru privezanega.“)

Ravno so pričeli nedeljski poduk s pojasnjevanjem primernih predmetov, med katerimi tudi narodna iskrica s časom dosedanji led otaja. Rodoljubi, ki ljudstvo v tem društvu podučujejo, so pravo zadeli, da se vsake prenapetosti v obliki ogibljejo in da v priprostem govoru brez vidne ali na zunaj mučne umetnosti nauke pojasnujejo, ne pa predavajo. Poslednje besede bi sploh mi ne priporočali, ker se glasi preveč po „kaversko“ ali učenjaško. Sicer bi jaz grajal „predavanja“ v pravem pomenu besede tudi po naših gosposkih čitalnicah. Strokovnjak, ki je kos svoji nalogi, obdeluje priprosto, pa vendar dovolj korenito svoj predmet po razmerah širšega občinstva in ne išče slave v tako imenovani duhovitosti ali bolje v „duhovičenji“ in v iskanji brezpotrebnih nasprotij in paradoksij. Ta napaka, prenesena z vseučilišč ali velikih mest tudi na slovenska tla, je zeló kriva, da so se „predavanja“ popustila, ker jih je najprej občinstvo z nenavzočnostjo zanemarilo! Istina je gospoda! in ako hočete, da čitalnice zopet nekoliko oživé, izbirajte v razgovoru pred občinstvom predmete, ki sedanji obči in sosebno tudi slovanski svet zanimajo, pa prestrojite jih v obliki tako, da vzbudite hrepenenje v poslušalcih po enakem in nadaljnem poduku. Potem se tudi strokovnjaki ne bodo dolgočasili, in čitalnice bodo več, kot kako skupno podjetje, enako kakemu konsumnemu društvu, katero osobnim potrebam hrano, to je, časnike podeljuje za nižo ceno. Pa preneham, da sam ne zagazim v predavanje te nekako zares propadle strani v naših narodnih, kakor sem rekel, zlasti „gosposkih“ društvih.

Z Gorice 18. dec. (*Slovensko bralno in podporno društvo*) vabi vse p. n. gospode društvenike v letni redni občni zbor, ki bo dne 24. decembra t. l. s sledečim dnevnim redom: 1. Letno poročilo odborovo. 2. Računski sklep za tekoče leto. 3. Proračun za l. 1883. 4. Poročilo o pogodbi sklenjeni z društvenim gospodom zdravnikom in z lekarnicami ter odobrenje te pogodbe po §. 24. dr. pr. 5. Volitev novega odbora, in sicer: predsednika, 10 odbornikov in 3 namestnikov ter volitev društvenega senata. 6. Posamezni predlogi. — Ob enem je odbor sklenil, nabirati za društveno zastavo; priporoča se vsem gg. društvenikom, da v ta namen kaj dajo gosp. Vugi, ki je pooblaščen, da nabira doneske s posebno knjižico. Razposlana je tale okrožnica do znanih rodoljubov:

„Prečastiti gospod! Znano Vam je, da so rodoljubi ustanovili v goriškem mestu slovensko bralno in podporno društvo, v katerem se zbirajo rojaki nižega stanu, ki so do sedaj bili v mestu popolnem razkropljeni, da ne rečemo zgubljeni. Sedaj pa imajo v tem društvu národno ognjišče, krog katerega se zamorejo zbirati ter zajemati toliko duševno, kolikor tudi materijalno pomoč. Gotovo je namen tega društva po vsem blag in národa sreči posvečen, zato je to društvo vredno domoljubne podpore. Lepo je uže število naših društvenikov (234), društveno začetno premoženje dobro napreduje, celó Njegovo Veličanstvo je blagovoljno podarilo podporo 100 gold. našemu podpornemu zalogu.

Po pravilih in po želji društvenikov, kakor tudi drugih spoštovanih rodoljubov, namerava sedaj odbor društvu priskrbeti lastno zastavo — národno tribojnico s podobo ss. apostolov Cirila in Metoda, katera si je društvo izvolilo za svoja patrona. Pa to more odbor napraviti le iz radodarnih doneskov, ker podporni zalog je še majhen in more le podpori onesrečenih bolnih društvenikov služiti. Društveniki sami pa ne zmorejo potrebne vsote; zato se vdani odbor zaupljivo obrača do prečastitih domoljubnih gospodov, da blagovolijo podariti kaj v ta namen. Vsak znesek pobotamo v javnih listih in vsakemu darovatelju posebej; naši društveniki pa bodo častitim darovateljem iz srca hvaležni za domoljubno pomoč.

Darove za zastavo sprejema s hvaležnostjo udani-
odbor slov. bralnega in podpornega društva.“

Logatec 19. dec. — Takoj, ko je sl. c. kr. predsedništvo blagovolilo nam potrditi „Bralno društvo“ in njega pravila — poročal sem to uže v 49. št. „Novic“ — šteli so si njega ustanovitelji v dolžnost svojo, marljivo nabirati udov. Nabrali so jih v kratkem času blizu 50, ter potem sklicali občni zbor uže 14. t. m. Na dnevnem redu bila je volitev predsednika, denarničarja, 5 odbornikov in dveh namestnikov. Predsednik voljen je bil g. dr. Stanko Sterger, a denarničarjem g. sod. pristav Bogdan Kobal; v odborovi seji pa 18. t. m. izmed peterih odbornikov g. Ignacij Gruntar, c. kr. notar, predsednikom, g. Ivan Lavrenčič tajnikom, g. Simon Bric, notarski kandidat, knjižničarjem in odbornikoma gg. Josip Jeglič, c. kr. davkar, in župan Milavec; namestnika sta gg. Josip Cerk, davkarski pristav, in veletrgovec Karol Puppis; voditelj gledišnih predstav pa v tej stroki izredno izurjen sod. pristav g. Vidic.

Društvo naročilo se bode skoro na vse slovenske časnike i tudi na nekatere druzih jezikov. Vpisalo se bode v družbo sv. Mohora, v Matico slovensko in glasbeno, določil je to odbor v prvi svoji seji. Z eno besedo storilo bode vse, kar je mogoče, da bode le vedno bolj in bolj dosegalo svoj namen. Bog blagoslovi pričeto delo!

Iz Ljubljane. — Državni poslanci slovenski so se vrnili včeraj zopet v domovino. — Državni zbor zboroval je od 5. decembra počenši dan za dnevom, zadnja dva dni preteklega tedna celó po dvakrat na dan; tudi zadnjo nedeljo zboroval je od 12. ure do 4. popoludne; zadnja seja bila je v ponedeljek. — Naši poslanci razun obrtnijske postave niso Slovencem ničesar prinesli seboj; o položaji sploh pa izražujejo se zadovoljno in trdijo, da smemo v bližnji prihodnosti pričakovati Slovencem ugodnejših razmer.

— (*Občni zbor ljubljanske čitalnice*) bode, kakor vsako leto, tudi letos sv. Štefana dan ob 11. uri dopoludne v zgornjih prostorih čitalničnih. — Vabila k občnemu zboru se te dni razpošljejo.

— (*Uradna „Laib. Zeitung“*) pritožuje se po pravici zoper nek izrek mladega Plenerja v finančnem odseku, „da uradna „Laib. Ztg.“ udriha dan za dnevom z najnesramnejšimi izrazi po najbolj častitljivih patrijotih“. — Kaj tacega se dá na Dunaji, kjer „L. Z.“ sploh nihče ne išče in ne bere z lepo, prav lahko blebetati; komur pa je znano, koliko laži in psovk po širokem svetu po telegrafu in po dopisih pošiljajo umirajoči naši „Deutsch-Krajnerji“ zoper vlado in narodne osebe, se mora res čuditi mirnosti in potrpežljivosti uradnega lista, ki se prav prav redko oglasi, da šegavo in rahlo zavrne najbolj lažnjive in nesramne napade one stranke samo v toliko, da bi se zavrnilo moteuje občinstva.

Vredništvo „Laib. Zeitg.“ dalo je g. Plenerju najboljši odgovor s tem, da mu je poslalo zadnja dva letnika „Laib. Ztg.“ z dostavkom, da naj ju pregleda sam in se prepriča, kako neresnična je njegova prav v en dan tje izrečena trditev.

— (*Mali koledar za leto 1883*), lično izdelan, prilepljen na debel papir, da se more obesiti na steno, na prodaj je pri Blazniku v Ljubljani.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Državni zbor zboroval je zadnjič pretekli ponedeljek ter se je v zbornici poslancev obrtnijska postava sprejela v tretjem branji; volil se je dalje

odsek za pretresavanje vladinih predlogov o pomoči po povodnji poškodovanim Tirolcem in Koroščem, in vložil je v tej seji tudi dr. Poklukar s tovariši interpelacijo do naučnega ministra barona Conrada, v kateri ga — sklicevaje se na znane v koroškem vladnem listu razglašene razpise učiteljskih služeb za slovenske občine, v katerih je rečeno, da je pri prosilcih znanje slovenščine samo želeti (wünschenswerth), vprašajo: 1. Je li njegovi ekscelenci znano omenjeno postopanje koroških šolkih oblastnij? 2. **Ali ga je volja, storiti vse potrebno, da se v koroških slovenskih občinah namestujejo samo, slovenščine popolnem zmožni učitelji in skrbeti za vspeh podučevanja v ljudskih šolah slovenske Koroške tudi s tem, da se slovenščina kot učni jezik vpelje v vseh teh šolah brez izjeme?**

V gosposki zbornici dejali so udje desnice pretekli ponedeljek v kraj šolsko komisijo, ki je s predlogom o premembi šolske postave cincala leto in dan; levičarji izstopili so iz komisije še le potem, ko je desnica sklenila s pomnoženjem komisije vničiti njihovo večino, in potem prišlo je še le do volitve po vsem nove šolske komisije, v katero pa levičarji ne zahajajo.

Zadnje dni šumelo je zeló po časnikih in na borsi o predstoječi vojski med Nemško in Rusko ali tudi Avstrijsko, toda mi zdaj še upamo, da je bil šum umetno napravljen.

Iz Trsta naznanja „Tr. Tagblatt", da je bil znani Oberdank, ki je hotel z bombo napasti cesarja v Trstu, obešen danes zjutraj ob 6. uri.

Nemčija. — Odkar je potoval ruski minister Giers po zapadni Evropi in posebno odkar je po sijajnem sprejemu v Berolinu imel razgovor s knezom Bismarkom, začela je avstrijska, pa tudi druga evropska diplomacija sumiti, da bi bil utegnil Giers z Bismarkom dogovoriti korakov obrnjenih zoper Avstrijo in ravno to, da se je Giers iz Berolina naravnost podal na Laško, ni dalo malo potrdila onemu sumu, ker ni ravno neverjetno, da bi se zvezi obrnjeni zoper Avstrijo Laška iz znanih vzrokov zdaj tako radovoljno pridružila, kakor se je to zgodilo leta 1866. — Temu nasproti se Bismarku ni zdelo primerno molčati, ampak za zdaj je hotel pred vsem svetom odstraniti nezaupnost, katera bi bila pri nas po pravici nastala. Nemški časniki, ki so zmiraj glasilo Bismarkovo, priobčili so tedaj v ta namen novico, ki je bila do zdaj skrivnost, da imate Nemška in Avstrijska pismen po obeh cesarjih podpisan dogovor za svojo obrambo z natančno omejenimi nasprotnimi dolžnostmi za gotovo v sedanjih razmerah mogoče slučaje, in temu dostavljajo Bismarkovi organi, da je zveza obeh držav tako tesna in prijateljska, da izključi pri obeh državah enako zvezo s katero koli drugo državo.

Vse to bi tedaj po domače rečeno toliko pomenilo: da je Rus za zdaj brez vspeha Nemcu ponujal zvezo zoper Avstrijo. — Naši uradni in uradnim sorodni časniki temu razkrivanju niso mnogo dostavljali, samo „Pester Lloyd" trdil je, da po tej pogodbi Nemški ni zabranjeno, svojo državo politično ali teritorijalno prestrojiti, to je drugače rečeno, da bi naša država ne imela pravice vtikati se vmes, ako bi prav Bismark odpravil vse druge zdaj še kolikor toliko samostojne nemške vladarje, na pr. kralja bavarskega, saksonskega itd. — Noveji nemški časniki hočejo vedeti, da nemško-avstrijska zveza za slučaj samo rusko-avstrijske ali nemško-francoske vojske ne naklada zaveznikoma dolžnosti, ampak samo za slučaj, ako bi bila napadena ena zaveznih držav od dveh nasprotnikov.

Vabilo na naročbo „Novic"

za prihodnje leto.

Z novim letom nastopijo „Novice" svoje 41. leto, znane so tedaj slovenskemu svetu.

Zadostovalo bode zato častitim bralcem, naročnikom in prijateljem „Novic" zagotovilo, da bode vredništvu skrb in prizadevanje, v gospodarskem, podučnem in političnem delu podajati bralcem res koristnega, zanimivega in po vsem staremu našemu programu „za vero, dom, cesarja" primernega berila.

V načelih držali se bodemo zmiraj zvesto svoje preteklosti, pri sredstvih pa si bodemo prizadevali, hoditi pot premišljenosti in odločnosti, katero nam je kazal oče „Novic" in prvi probuditelj naroda, dr. J. Bleiweis, se ve da v popolni zavesti, da nam on sam ostane nenadomestljiv.

Vstreči željam, katere so se čule, prinašale bodo „Novice" tudi **podobe** o **strojih, orodji** ali **iznajdbah** zadevajočih **kmetijstvo in obrtnijstvo**. — **Trgovini**, kolikor zadeva kmetijske pridelke, in **živinoreji** sledilo bode vredništvo s posebno pozornostjo in **upamo**, da nam bode mogoče, naročnikom „Novic" **knjigo o tej zadevi, katero hočemo kmalu na svitlo dati**, preskrbeti polagoma, **ako ne popolnem brezplačno**, vsaj po nizki ceni.

Vsem častitim dopisovalcem in prijateljem „Novic" izrekamo pri tej priliki najgorkejo zahvalo in prosimo jih ob enem, da bi nam zvesti in prijazni ostali tudi vprihodnje.

Naročnina „Novicam" ostane stara in veljajo z „Oglasnikom" vred:

s pošto prejemane	za vse leto 4 gld. 60 kr.,	za pol leta 2 gld. 40 kr.,	za četrt leta 1 gld. 30 kr.,
v tiskarni „ „ „ „	4 „ — „	za „ „ 2 „ — „	za „ „ 1 „ — „

Za prinašanje na dom v Ljubljani po 40 kr. na leto več.

Naročnina naj se po najcenejši poti poštarskih nakaznic pošilja pod naslovom Blaznikove tiskarne v Ljubljani.

Vredništvo in opravništvo „Novic".

Odgovorni vrednik: Alojzij Majer. — Tisk in založba: J. Blaznikovi nasledniki v Ljubljani.